

**КІЦМАНСЬКИЙ ТЕХНІКУМ
ПОДІЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНО-ТЕХНІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ
У КІЦМАНСЬКОМУ ТЕХНІКУМІ ПОДІЛЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО АГРАРНО-ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

КІЦМАНЬ, 2015

ЗМІСТ

1. Концепція виховної роботи	
1.1. Мета і завдання виховання студентів.....	
1.2. Основні напрямки виховної роботи	
1.3. Організація виховної роботи.....	
2. Положення про куратора академічної групи.....	
2.1. Загальні положення	
2.2. Призначення куратора та засади діяльності	
2.3. Організація роботи кураторів.....	
2.4. Основні завдання роботи куратора	
2.5. Обов'язки куратора.....	
2.6. Права куратора	
2.7. Показники якості роботи куратора.....	
3. Загальні рекомендації до планування і організації роботи куратора академічної групи.....	
3.1. Основні завдання організаційно-виховної роботи куратора	
3.2. Роль психолога у підвищенні ефективності виховної роботи.....	
<i>Додатки.....</i>	
<i>Додаток 1. Зразки анкетування та програми вивчення студентської групи.</i>	
Приблизна тематика для бесід і виховних годин.....	
<i>Додаток 2. Положення про кращу академічну групу. Диплом кращої академічної групи</i>	

1. Концепція виховної роботи

1.1. Мета і завдання виховання студентів технікуму.

Формування національної інтелігенції, сприяння збагаченню й оновленню інтелектуального генофонду нації, виховання її духовної еліти – це мета, що стоїть перед вищими навчальними закладами на одному рівні з підготовкою висококваліфікованих фахівців. Досягнення мети виховання можливе лише за умови комплексного підходу і залучення до цієї роботи всього викладацького складу вищих навчальних закладів (ВНЗ), адміністрації, органів студентського самоврядування та громадських об'єднань студентської молоді.

Система заходів з виховання студентів Кіцманського технікуму Подільського державного аграрно-технічного університету базується на основних положеннях Концепції національної системи виховання з урахуванням взаємозв'язку процесу навчання та виховання.

Розроблені концептуальні засади виховання студентів технікуму охоплюють головну мету, цілі і завдання виховної роботи, ідейне підґрунтя, основні напрямки і засоби досягнення мети; визначають, які соціально-етичні й духовні риси необхідно прищеплювати студентам; вони також ураховують рішення адміністрації, накази та розпорядження директора, розпорядження заступників директора та завідувачів відділеннями, рішення профкому. Також виховна робота зі студентами орієнтується на кращі зразки досвіду українських та світових вищих навчальних закладів. Зокрема, значна увага приділяється вимогам нормативних документів Болонського процесу.

Головною метою виховання, на досягнення якої спрямовано зусилля викладацького колективу, є формування цілісної і гармонійно розвиненої особистості з високою національною самосвідомістю. Така особистість — це насамперед громадянин української держави, її патріот, гуманіст, для якого пріоритетом є загальнолюдські й загальнодержавні цінності, це людина з високою фаховою підготовкою й широким світоглядом, розвинутим інтелектом, належним рівнем загальної, політичної та правової культури. Отже, ідеться про необхідність систематичного і цілеспрямованого виховання національного типу особистості, формування в неї національної свідомості і самосвідомості, завдяки чому досягається духовна єдність поколінь, наступність національної культури і безсмертя нації.

1.1.1. Принципи виховного процесу

До принципів, на яких базуються цілі та завдання виховання, належать:

- гуманізм і толерантність, повага до студентів, їхніх ціннісних орієнтацій і переконань, політичних симпатій, релігійних уподобань;
- урахування індивідуальних нахилів і здібностей студентів, рівня їхнього інтелектуального та загальнокультурного розвитку, специфіки курсу навчання і майбутньої спеціальності;

- партнерство як форма стосунків між викладачами і студентами, співпраця у розв'язанні питань навчання, відпочинку, побуту, широке використання можливостей профкому студентів, підтримка і стимулювання студентських ініціатив;
- єдність навчання, виховання та науково-дослідної роботи, що передбачає добросовісне виконання кожним студентом своїх функціональних обов'язків і громадських доручень, участь у науково-дослідній роботі та громадському житті групи, курсу, відділення, технікуму;
- цілісність і системність виховного впливу на студентів з боку адміністрації технікуму, структурних підрозділів, викладачів, профкому;
- пріоритет загальнолюдських цінностей, їх органічне поєднання з цінностями національними.

1.1.2. Основні завдання, спрямовані на досягнення мети виховання

Досягнення мети виховання передбачає розв'язання таких завдань:

- забезпечення умов для самореалізації особистості відповідно до її здібностей, власних і суспільних потреб та інтересів;
- розвиток світоглядної культури молодої людини, її ціннісних орієнтацій і створення умов для вільного світоглядного вибору;
- формування патріотизму і національної свідомості, поваги та любові до України, шанування її історії та належне оволодіння державною мовою;
- розвиток інтернаціональних почуттів, створення умов для розширення і поглиблення знань про події у світі, специфіку життєдіяльності інших держав і суспільств, утвердження поваги до звичаїв, традицій, культури народів світу;
- професійне виховання, яке передбачає становлення юнаків і дівчат як досвідчених фахівців, котрі досконало володіють професійними знаннями, вміють творчо застосовувати їх на практиці, приймати нестандартні рішення, готових до роботи в умовах ринкових відносин;
- уведення молодих людей у світ господарського, соціального, політичного, культурного досвіду цивілізації і свого народу;
- виховання правової культури, а саме — поваги до Конституції, законодавства України, державної символіки, знання та додержання правових норм і принципів;
- формування моральної й естетичної культури, утвердження у свідомості молодих людей принципів загальнолюдської моралі, розвиток зрілих естетичних смаків, потреб та інтересів, вироблення вміння правильно оцінювати і творити добро та красу;
- охорона і забезпечення розвитку повноцінного фізичного, психічного та духовного здоров'я юнаків та дівчат;
- розвиток екологічної культури, розуміння необхідності гармонії між людиною і природою та її додержання на практиці, у тому числі в майбутній професійній діяльності студентів;

- формування навиків соціальної активності, творчої ініціативи, підприємництва та особистої відповідальності за прийняті рішення та вчинки;
- виховання потреби в активній протидії виявам антигромадської поведінки, правопорушень, бездуховності, аморальності;
- оволодіння результативними методами та навиками набуття нових знань, формування потреби у постійному інтелектуальному, духовному і моральному збагаченні та самовдосконаленні.

Виховна робота в КТ ПДАТУ несумісна з пропагандою насильства, жорстокості, міжнаціональної ворожнечі, людиноненависницьких теорій, поглядів, спрямованих на піддрив державних інтересів України, та має світський характер.

1.2. Основні напрямки виховної роботи

Сучасний період розвитку суспільства в нашій незалежній державі Україна відкриває широкі можливості для оновлення змісту освіти, що дає змогу формувати духовно багате покоління людей. Це обумовлює новий підхід до виховання студентської молоді. Виникла соціальна потреба у формуванні творчої особистості майбутнього спеціаліста, який би зміг розв'язувати як щоденні, так і масштабні завдання, що забезпечують не просто виживання, а прогрес нації. Ефективність формування творчої особистості, безперечно, підвищується, якщо забезпечуються:

- а) використання педагогіки народознавства;
- б) засвоєння студентами знань про Вітчизну, народ, його культуру і спосіб життя, вмінь та навичок у їх практичному застосуванні;
- в) співробітництво викладачів і студентів у виборі різних форм і видів діяльності;
- г) організація активної творчої патріотичної діяльності студентів у позааудиторний час.

Кожен з напрямків виховної роботи спрямований на досягнення мети, розв'язання конкретних завдань і передбачає використання відповідних форм та методів роботи. Незмінна єдність, взаємодоповнюваність усіх видів виховання є важливою умовою результативності виховної роботи в цілому. Формування світоглядної культури передбачає збагачення і розвиток світогляду студентів як системи знань і переконань щодо навколишнього світу та свого місця у ньому, кристалізацію життєвих принципів особистісного буття, вироблення вміння обстоювати їх на практиці, виховання толерантності, поваги до людей, які мають інші світоглядні цінності.

Провідне значення у формуванні світоглядної культури студентів має належно організований навчальний процес, у першу чергу з дисциплін гуманітарної підготовки, як-от: філософії, історії України, релігієзнавства, соціології, психології та педагогіки, культурології, економічної теорії, політології та ін., а також дисциплін циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки фундаментального та професійного циклу: політичної економії, історії економіки та економічної думки, економічної

історії, менеджменту, маркетингу тощо. Важливе значення мають також залучення молоді до активного суспільного життя, виконання громадських доручень, особиста ініціатива й участь у підготовці та проведенні культурно-масових і громадсько-політичних заходів.

Процес формування світоглядної культури здійснюється на плюралістичній основі й передбачає вільне світоглядне самовизначення кожної молодої людини.

Реалізація зазначеного та основних завдань і принципів виховної роботи в університеті здійснюється в таких пріоритетних напрямках виховання:

1.2.1. Духовне та моральне виховання студента — це складна інтегральна система формування його особистісних якостей, які характеризують ступінь розвитку і саморозвитку моральних цінностей, переконань, мотивів, знань, умінь, почуттів і здібностей, що їх студент виявляє в різних ситуаціях морального вибору та моральної діяльності в порівнянні з тими високогуманними цінностями, принципами, правилами, які в сучасному соціокультурному середовищі заведено вважати нормативними або ідеальними. Таким вихованням забезпечується засвоєння студентами моральної культури суспільства, норм поведінки, міжлюдських стосунків, сприйняття їх як правил, що регулюють власну життєдіяльність, усвідомлення критеріїв добра і зла. У результаті морального виховання досягається єдність етичних знань, моральних почуттів та переконань і потреб у високоморальних вчинках. Важливим показником міри моральності особистості є ступінь зрілості її основних моральних рис, таких як совість, честь, гідність, доброта, відповідальність, сором, дисциплінованість, принциповість. Висока моральність — це завжди єдність слова і діла, чесність і порядність, сумлінне виконання людиною синівських, професійних, громадянських обов'язків, вірне служіння Україні. Втілюється моральність у конкретних вчинках, діях індивіда незалежно від сфери їх вияву.

У моральному вихованні поєднуються принципи і норми загальнолюдської моралі та національної моральної цінності. Моральне виховання пов'язане з правовим вихованням. Поєднуючись, вони забезпечують формування культури людської поведінки.

Студент є носієм певної моралі і виховується як під час навчально-виховного процесу, так і середовищем особистого буття. У зв'язку з цим важливу роль відіграють соціогуманітарні дисципліни, передусім етика, бесіди на моральну тематику, зустрічі з видатними особистостями, читання художньої літератури, неухильне додержання правил внутрішнього розпорядку університету. Значний потенціал морального впливу на студентів має первинна профспілкова організація студентів, клуби за інтересами.

Отже, у процесі організації життєдіяльності студентів у культурно-освітньо-виховному просторі сучасного вищого навчального закладу складається система цілей, які орієнтують педагогічний персонал на розвиток виховання студента передусім як громадянина, як фахівця, як високоморальної, інтелігентної, творчої, конкурентоспроможної особистості, як культурної людини.

Виховання студента як *громадянина* передбачає становлення патріота, тобто людини з активною громадянською позицією, орієнтованої на демократичні цінності та свободи, здатної до захисту права та виконання своїх громадських обов'язків, відображених у Конституції України.

Виховання студента як *фахівця* орієнтовано на розвиток:

- глибокої зацікавленості, любові до вибраної професії, професійної самосвідомості, ерудиції та компетенції;
- усвідомлення професійного інтересу й відповідальності,
- здатності ставити творчі та ефективно розв'язувати професійні завдання у вибраній сфері професійної діяльності,
- готовності приймати нестандартні рішення;
- відкритості для нових досягнень науки, техніки і практики.

Важливу роль у цьому процесі відіграє особистість викладача, насамперед дисциплін фахового спрямування.

Виховання студента як *високоморальної особистості* має на меті розвиток:

- високого рівня моральних чеснот (чесності, обов'язку, відповідальності, доброзичливості тощо);
- моральної культури, включаючи розуміння високоморальних національних і загальнолюдських цінностей;
- гуманістичних поглядів, переконань і світогляду.

Виховання студента як *інтелігентної особистості* спрямовано на розвиток:

- високої культури спілкування та поведінки;
- високого рівня ерудиції;
- системності та критичного мислення;
- естетичної, художньої культури;
- прогресивних поглядів та переконань;
- толерантності й поважного ставлення до людей іншої національності та інших поглядів і переконань;
- кращих рис і традицій української інтелігенції.

Виховання студента як *творчої особистості* передбачає розвиток:

- методологічної, дослідницької культури;
- творчо-пошукових умінь та здібностей;
- здібностей як до індивідуальної, так і до колективної творчості у вибраній сфері професійної діяльності;
- здібностей до креативного, системного застосування знань у розв'язанні професійних теоретичних і практичних завдань.

Виховання студента як *конкурентноспроможної особистості* ставить за мету розвиток:

- працьовитості;
- стресостійкості;
- неперервного професійного саморозвитку;
- комунікативних і лідерських якостей;

- етично-правової відповідальності;
- уміння виконувати та завершувати роботу на високому якісному рівні;
- прагнення постійно підвищувати свій рівень інформаційної культури.

Інтеграція всіх наведених якостей уможливило виховання студента як *культурної людини*, у зв'язку з чим велика відповідальність покладається на кафедри соціогуманітарних дисциплін.

1.2.2. Національне виховання - це історично обумовлена і створена самим народом система ідей, поглядів, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв та інших форм соціальної практики, спрямованої на організацію життєдіяльності молоді, виховання її у дусі природно-історичного розвитку матеріальної і духовної культури нації. Система виховання ґрунтується на ідеях національного світогляду, філософії, ідеології, а не на ідеях якогось учення чи якоїсь партії, громадсько-політичної організації. Національна система виховання ґрунтується на засадах родинного виховання, народної педагогіки, наукової педагогічної думки, що ввібрали в себе надбання національної виховної мудрості. Вона охоплює ідейне багатство народу, його морально-естетичні цінності, трансформовані в засобах народної педагогіки, народознавства, принципах, формах і методах організації виховного впливу на молодь (теоретичний аспект), а також постійну і систематичну виховну діяльність сім'ї, державних і громадських навчально-виховних закладів, осередків (практичний аспект).

Національне виховання ґрунтується на таких фундаментальних принципах, як природовідповідність, народність, етнізація виховання, гуманізм, демократизм, зв'язок виховання з життям, трудовою діяльністю народу, поєднання педагогічного керівництва із самодіяльністю студентів, реалізація народознавчого, людинознавчого й особистісного підходів у процесі навчання і виховання та ін.

1.2.3. Патріотичне виховання — його метою є формування у студентів поваги та любові до Батьківщини, відданості, готовності захищати, збагачувати особистою працею, максимально сприяти вивченню та досконалому володінню державною мовою. Принципово важливим є вивчення історії, культури, традицій, звичаїв України, кращих досягнень у галузях науки, освіти, техніки, мистецтва як минулого, так і сучасності. Патріотичне виховання здійснюється з урахуванням специфіки навчальних дисциплін на лекціях, семінарах, практичних заняттях та у позаурочний час. Значний виховний потенціал мають такі дисципліни, як історія України, українська мова, культурологія, політологія, дисципліни професійної підготовки.

Патріотизм — це поєднання знань, почуттів і дій. Патріотичне виховання не протиставляється, а органічно доповнюється національним та інтернаціональним вихованням. У процесі патріотичного виховання культивуються кращі риси української ментальності — любов до України, працелюбність, індивідуальна свобода, зв'язок із природою, щирість і доброта, гостинність, повага до рідних та ін. Істинний патріот — це завжди людина національно зріла.

Інтернаціональне виховання — це залучення молодих людей до економічних, політичних, соціальних, культурологічних та інших цінностей, створених народами світу, формування поваги до міжнародного суспільного досвіду, бажань і вмінь його переймати, допомагати представникам інших етносів, суспільств та держав у розв’язанні наявних питань і проблем. Однією з базових основ цього напрямку виховання є кількісне і якісне зростання обсягу знань студентів про інші етноси (народи), держави, суспільства, їхні досягнення у різних сферах людської життєдіяльності. Важливо під час навчального процесу постійно наголошувати на інтернаціональному характері науки, звертати увагу на співпрацю народів і держав у розв’язанні проблем глобального характеру.

Важливе значення для формування у молодих людей інтернаціональних почуттів має вивчення іноземних мов, упровадження в навчальний процес європейських технологій навчання і критеріїв оцінок знань, співпраця КТ ПДАТУ з провідними вищими навчальними закладами України та інших держав, виступи перед студентами викладачів, які працювали або стажувались за кордоном, лекції іноземних фахівців, проведення тематичних “круглих столів”, відвідування виставок, на яких представлені новітні досягнення іноземних науковців, фахівців, фірм, підприємств у галузях освіти, науки, техніки та технології.

Інтернаціональне виховання органічно доповнює патріотичне виховання, допомагає глибше усвідомити місце і роль України у світі, чіткіше визначити шляхи її інтеграції у європейське і світове співтовариства.

1.2.4. Правове виховання — це формування соціально зрілої, відповідальної поведінки юнаків та дівчат на основі знань, норм і принципів чинного законодавства України, поваги до прав і свобод інших людей, шанобливого ставлення до державних символів. Правова культура особистості невід’ємна від активної протидії особам, організаціям і установам, що порушують закони, зазіхають на територіальну цілісність і незалежність України, завдають збитків державі та її громадянам.

Важливим складником цього напрямку виховання є правова освіта, яка забезпечується викладанням правових дисциплін, пропагандою чинного законодавства викладачами, організацією зустрічей студентів і співробітників технікуму з працівниками правоохоронних органів, проведенням “круглих столів”, вечорів запитань і відповідей, виставок тематичної літератури. Організаційно правова освіта здійснюється не тільки викладачами юридичних дисциплін, але й самими кураторами.

Важливим засобом правового виховання в КТ ПДАТУ є створення атмосфери вимогливості щодо сумлінного виконання студентами своїх функціональних обов’язків, додержання положень і правил внутрішнього розпорядку, наказів директора, розпоряджень заступників директора та завідувачів відділеннями.

В організації та проведенні заходів із правового виховання беруть участь студентська юридична консультація та профспілкова організація студентів.

1.2.5. Трудове виховання — має на меті формування любові до праці та потреби в ній, потреби в набутті знань і вмінь професійно здійснювати діяльність, реалізовувати через неї свої нахили і здібності, виконувати свої обов'язки професійно, відповідально, якісно. Трудове виховання ефективно впливає на становлення і розвиток волі, здатності цілеспрямовано переборювати труднощі, що виникають на життєвому шляху людини, сприяє усвідомленню цінності праці та її провідної ролі в утвердженні індивіда у суспільстві і розвитку суспільних відносин, учить правильно організовувати трудовий процес, творчо, ініціативно та зацікавлено ставитись до самої праці, її результатів, до людей, які люблять і вміють працювати.

Трудове виховання здійснюється передусім через залучення студентів до конкретних видів діяльності. Основний вид праці студентів — навчання. Належно організований навчальний процес спонукає студентів до цілеспрямованого набуття знань і досвіду, сумлінного виконання своїх обов'язків, оволодіння вибраною професією. Формування поваги та любові до праці і потреби в ній відбувається також через залучення студентів до інших видів діяльності, зокрема громадсько-політичної, науково-дослідної, самоврядної, художньої самодіяльності, спортивних змагань, суспільно корисної праці. Оволодіння студентами спеціальними дисциплінами, навчальними курсами “Безпека життєдіяльності”, “Основи охорони праці” допомагає формувати культуру праці, слідувати у цій сфері законам розвитку людини, природи і суспільства.

1.2.6. Професійне виховання — взаємозв'язане з трудовим вихованням та є його логічним продовженням. Суттю професійного виховання є становлення студента як фахівця. Розв'язанню даного завдання підпорядковується діяльність усіх структурних підрозділів КТ ПДАТУ перш за все – адміністрації, відділень, кураторів груп і кожного викладача.

Навчальний процес є основною ланкою професійного становлення студента. Тому принципово важливо поєднувати теорію і практику, з найбільшою ефективністю передавати студентам необхідний обсяг знань і вмінь, навчити їх систематично працювати над собою, вміло користуватися набутими знаннями в ринковій економіці. Лекції, практичні заняття, зустрічі з фахівцями, самостійні заняття в бібліотеці, науково-дослідна робота, навчальна та технологічна практики, підготовка курсових і дипломних робіт — далеко не повний перелік форм роботи на шляху професійного становлення молодих людей. Важливою в цьому процесі є особистість викладача, передусім дисциплін фахового спрямування. Одним з складників професійного становлення є оволодіння знаннями та навиками роботи з людьми, психологічна готовність працювати в ринкових умовах та відповідати за результати своєї роботи. Результатом професійного виховання є любов і повага до вибраної професії, глибокі та різнобічні фахові знання і вміння, творчий підхід індивіда до розв'язання наявних проблем, готовність приймати нестандартні рішення, особиста відповідальність за справу, відкритість для нових досягнень науки, техніки і практики.

1.2.7. Естетичне виховання — покликано забезпечувати становлення і розвиток у студентів відчуття, розуміння і потреби у красі, усвідомлення необхідності жити і творити за її законами, з позицій естетичних правил оцінювати явища і процеси навколишньої дійсності. Естетичне ставлення людини до світу пов'язане з емоційним переживанням, насолодою від сприйняття об'єктів, які розглядаються як довершені, гармонійні, прекрасні. Свідомість молодих людей — це відкрите поле для сприйняття різноманітних, нерідко суперечливих, естетичних ідей, поглядів і теорій. Найважливішими завданнями цього напрямку виховання є вироблення зрілих естетичних смаків, уміння відрізнити насправді естетичні цінності від хибних, надуманих, формування потреби в естетизації умов праці та проживання. Також необхідно навчити юнаків і дівчат працювати і спілкуватися з іншими людьми красиво, діставати естетичне задоволення від результатів діяльності.

Формування естетичної культури студентів відбувається як у процесі навчання, так і в позанавчальний час. Теоретичним підґрунтям естетичного виховання є дисципліни соціогуманітарного спрямування, передусім історія, філософія, естетика, соціологія, психологія, культурологія. Чуттєво-емоційна компонента значною мірою реалізується через участь студентів у художній самодіяльності, гуртках і студіях, заходах, що проводить технікумівський клуб студентського дозвіллі спільно з профспілковою організацією, естетичне оформлення результатів праці студентів, відвідування театрів, виставок, музеїв, зустрічі з видатними людьми краю, письменниками та поетами Буковини, проведення творчих вечорів, читання художньої літератури та поезії, слухання музики. Значну роль в естетичному вихованні відіграють національні естетичні традиції, народна творчість (фольклор, декоративно-прикладне мистецтво, архітектура та ін.).

1.2.8. Виховання культури поведінки та спілкування спрямоване на набуття сукупності усталених морально-естетичних і соціально значущих якостей особистості, які виявляються в повсякденному житті та умінні співіснувати з іншими людьми.

Виховання культури поведінки ставить за мету засвоєння моральних вимог суспільства, закріплення у нормах, принципах та ідеалах, та їх інтеграцію в особистий досвід. Культура поведінки охоплює:

- зовнішній вигляд;
- автономність та ролі;
- імідж і презентація;
- стиль життя і представлення себе.

Виховання культури спілкування, у свою чергу, передбачає формування таких якостей:

- гуманності, толерантності;
- уміння передбачати морально-психологічні наслідки своєї поведінки;
- здатності до компромісів.

1.2.9. Виховання культури навчальної та науково-дослідної діяльності розглядається як цілісна, багатовимірна, багаторівнева, відкрита особистісно- й

ціннісно-орієнтована система творчої самореалізації, саморозвитку, самовиховання, заснована на інтеграції логічних, інтуїтивних, евристичних, рефлексивних, емпатійних компонентів.

До найбільш ефективних педагогічних технологій, які забезпечують саморозвиток і самовиховання студентів, належать:

- технологія проблемно-пошукового навчання;
- особистісно-орієнтовані технології організації навчально-виховної діяльності студентів;
- тренінги творчого саморозвитку, особистісного зростання, релаксації, аутотренінгу;
- ігри-дослідження;
- суб'єктно-орієнтовані дослідні практикуми;
- інформаційні технології.

1.2.10. Виховання інформаційної культури у загальному розумінні – це виховання у сфері культури, пов'язаної із функціонуванням та користуванням інформацією в суспільстві.

Модель інформаційної культури особистості становлять три компоненти:

- *когнітивний блок* (Інтернет-грамотність; навички поводження з інформацією; уміння організувати пошук необхідної інформації; уміння працювати з відібраною інформацією: структурувати, систематизувати, узагальнювати, подавати у вигляді, зрозумілому іншим людям; уміння спілкуватися з іншими людьми за допомогою сучасних засобів інформації тощо);

- *емоційно-ціннісний блок* (зміст інформаційних потреб та інтересів; мотиви звернення до різних джерел інформації та пов'язані з ними очікування; ступінь задоволення інформаційних потреб, самооцінка інформаційної компетентності тощо);

- *праксеологічний блок* (способи пошуку та канали одержання необхідної інформації; інтенсивність звернення до різних джерел інформації та їх характеристика; застосування одержаної інформації в різних сферах своєї діяльності; способи розповсюдження нової інформації, форми діяльності в Інтернеті тощо).

Виховання інформаційної культури починається з формування інформаційної складової – знань. Саме вони, трансформуючись далі в уміння і навички, закладають основу когнітивного блоку, а потім безпосередньо впливають на рівень інформаційної культури студентів. Інформаційна культура студентів стає визначальним фактором їхньої майбутньої трудової діяльності.

1.2.11. Екологічне виховання – спрямовано на утвердження у свідомості студентів знань про природу як єдину основу життя на Землі, переконань про необхідність гуманного ставлення до неї, особисту відповідальність за майбутнє, формування вміння здійснювати діяльність, дбайливо оберігаючи довкілля.

В екологічному вихованні беруть участь усі викладачі, куратори студентських академічних груп, профспілкова організація студентів. Важливе

значення мають екскурсії, участь студентів в акціях екологічного характеру, зустрічі з представниками екологічних організацій.

Принципово важливим аспектом екологічного виховання є усвідомлення студентами потреби робити у процесі майбутньої професійної діяльності все від них залежне для забезпечення екологічно чистих умов виробництва.

1.2.12. Фізичне виховання — це розвиток і зміцнення здоров'я студентів, їхніх фізичних задатків та здібностей, утвердження активного, здорового способу життя, вироблення вмінь самостійно використовувати форми і методи фізичної культури в процесі власної життєдіяльності. Даний напрям виховання охоплює пропаганду здорового способу життя і конкретну діяльність, спрямовану на фізичне вдосконалення та фізичне загартування молоді. У сучасних умовах вкрай важливою є робота зі студентами щодо роз'яснення шкідливості вживання алкогольних напоїв і наркотичних речовин, куріння; також необхідно провести профілактичні заходи щодо запобігання різноманітним захворюванням.

Фізичне виховання здійснюється на заняттях із фізичної культури, через участь юнаків і дівчат у роботі спортивних секцій, клубів, під час спортивних змагань, туристичних походів. Організовує та проводять роботу в даному напрямі кафедра фізкультури.

1.3. Організація виховної роботи

У КТ ПДАТУ створено систему виховної роботи, що дає можливість охоплювати виховним впливом усіх студентів — від першого курсу до останнього, здійснювати виховний процес як у навчальний, так і в позанавчальний час. Виховання студентів забезпечується через діяльність усіх структурних підрозділів технікуму — від студентської академічної групи до адміністрації.

1.3.1. Суб'єкти, що забезпечують реалізацію виховної роботи

Суб'єктами, які організовують забезпечення реалізації концепції виховання студентів технікуму є:

- адміністрація технікуму;
- заступник директора з виховної роботи;
- заступник директора з навчальної роботи;
- педагогічна та методична ради технікуму;
- методичне об'єднання кураторів груп;
- вихователі гуртожитків;
- відділення технікуму;
- профспілкова організація студентів;
- клуб студентського дозвілля;
- гуртки та клуби за інтересами;
- бібліотека;

Усі зазначені суб'єкти планують свою роботу, підбиваючи її підсумки в кінці навчального року з відповідними висновками щодо дальшого поліпшення системи виховання в технікумі на наступний період.

Для того щоб дізнатися про потреби та інтереси студентів, їхню ціннісну орієнтацію, специфіку сприйняття процесів суспільного життя в технікумі провадяться соціологічні опитування студентів.

В організації та здійсненні процесу виховання широко використовуються можливості комп'ютерної техніки, зокрема Інтернет.

Контроль з метою досягнення високих результатів виховної роботи, планування, реалізацію і координацію виховних заходів задля підвищення їх загальних підсумків покладено на заступника директора з виховної роботи.

1.3.2. Виняткова роль викладача у виховному процесі

Виняткову роль у вихованні відіграє викладач.

Ставлення викладацького складу технікуму до роботи, до оточення, високий рівень професіоналізму, ерудиція, самодисципліна, прагнення до творчості сприяє розвитку подібних якостей і у студентському середовищі. Саме інтелігентність, комунікабельність, тактовність створюють таку атмосферу між викладачами і студентами, коли останні стають рівноправними суб'єктами одного процесу освіти і виховання, саморозвитку, соціокультурного визначення.

Робота зі становлення громадянської й соціально-професійної позиції дає дієвий результат тоді, коли вона провадиться не в повчальній раціоналізованій формі, а здійснюється ніби поступово, невимушено, додаючи певної тональності в емоційному та моральному аспектах взаємин стосунків викладача і студентів. Тільки високопрофесійно й ідейно підготовлений та морально вихований викладач може зрозуміти всю масштабність завдань виховання майбутнього спеціаліста, виявити себе як справжнього педагога вищої школи.

Викладач завжди був вихователем, утім сьогодні виховання може і має розумітися не як одночасне передавання знань і оцінних суджень від старшого покоління до молодшого, але і як взаємодія та співпраця викладачів і студентів у сфері їх спільного буття.

Авторитет викладача - інтегральна характеристика його професійної, педагогічної та особистісної позиції в колективі, яка виявляється в процесі взаємин з колегами, студентами і справляє вплив на успішність навчально-виховного процесу.

Авторитет викладача складається з двох компонентів: авторитету ролі й авторитету особистості. Нині на перше місце виходить особистість викладача, його яскрава, неповторна індивідуальність, яка здійснює на студентів виховний (педагогічний) та психотерапевтичний вплив.

Авторитет викладача формується з достатньо високого рівня розвитку трьох видів педагогічних умінь: *предметних* (наукові знання); *комунікативних* (знання про своїх студентів і колег); *гностичних* (знання самого себе й уміння корегувати свою поведінку).

Можна диференціювати основні компоненти в діяльності викладача:

1. Конструктивна діяльність — пов'язана з відбором, умінням вибудувувати навчально-виховний матеріал та проектувати розвиток індивідуальності студента.

2. Організаційна діяльність — передбачає організацію своєї поведінки (педагогічні дії в реальних умовах діяльності) на заняттях і поза ними; зворотний зв'язок зі студентами (думка, знання, інтерес).

3. Комунікативна діяльність — спільна діяльність педагога та студента, побудова міжособистісної взаємодії (сприйняття і розуміння людьми один одного) і стосунків у процесі педагогічної діяльності, процес педагогічного спілкування.

4. Рефлексивна діяльність - уміння педагога аналізувати й адекватно оцінювати свою педагогічну діяльність, розвивати самосвідомість, яка виявляється в самопізнанні, самооцінці та саморегулюванні поведінки; прагнення до особистісного зростання, самореалізації та самоконтролю.

Отже, саме ці принципи повинні намагатися реалізовувати у своїй професійній діяльності викладачі технікуму, здійснюючи не тільки освітній процес, але й виховний.

1.3.3. Організація студентського самоврядування як фактор удосконалення виховного процесу

Дана форма є особливою для самостійної громадської діяльності студентів у реалізації функцій управління життям студентського колективу згідно з цілями та завданнями, які постають перед ними. Вона є елементом загальної системи управління виховним процесом у ВНЗ та передбачає максимальне врахування інтересів та потреб студентів на основі вивчення громадської думки і конкретних ініціатив.

Можна узагальнити такі основні завдання студентського самоврядування:

- формування у студентів відповідального і творчого ставлення до навчання, громадської діяльності та суспільно корисної праці;
- сприяння оволодінню кожним студентом навичками продуктивної самостійної роботи й наукової організації праці, всебічному розвитку особистості завдяки долученню до різних видів діяльності;
- забезпечення принциповості, об'єктивності та компетентності в реалізації прав студентів;
- формування у членів колективу на основі самостійності навичок прийняття рішень з питань студентського життя, активної життєвої позиції, навичок управління державними і громадськими справами;
- виховання у студентів почуття господаря у своєму навчальному закладі, поваги до закону, норм моралі та правил спільного проживання;
- створення умов нетерпимості до правопорушників, пияцтва та інших антисуспільних виявів;
- надання допомоги адміністрації, викладацькому складу в організації та вдосконаленні навчально-виховного процесу (через своєчасний всебічний аналіз якості знань студентів, причин низької успішності тощо);
- пошук і організація ефективних форм самостійної роботи студентів;

- активізація діяльності громадських організацій у ВНЗ, надання допомоги в реалізації її статутних цілей і завдань;
- організація вільного часу студентів, сприяння всебічному розвитку особистості кожного члена студентського колективу;
- організація системи вивчення громадської думки студентів з найважливіших питань життя ВНЗ та створення умов, за яких забезпечується участь кожного зацікавленого студента в обговоренні проблем, прийнятті та виконанні рішень;
- збереження бібліотечного, аудиторного, житлового фонду, фонду гуртожитків, спортивних споруд та інвентарю тощо;
- установа та підтримка контактів з молодіжними організаціями різних ВНЗ України та інших країн.

Студентські громадські організації разом з адміністрацією технікуму намагаються максимально враховувати інтереси та реалізувати ініціативу студентів. Вони беруть на себе деякі важливі функції у виховній роботі та значною мірою "розвантажують" адміністрацію технікуму від низки проблем у сфері організації дозвілля як однієї з ефективних форм виховного процесу, котра охоплює велику кількість студентів разом із викладацьким складом (чим забезпечується зв'язок поколінь) і враховує різноманіття інтересів (інтелектуальні ігри, спортивні заходи, конкурси та фестивалі художньої самодіяльності тощо).

1.3.4. Роль кураторів академічних груп

Завдання інституту кураторства в сучасних умовах – допомогти розібратись і організувати, а не нав'язувати погляди, не підміняти студента в його діяльності. Важливим є також те, щоб робота кураторів не йшла в розріз зі студентським самоврядуванням, а доповнювала б його, утворюючи єдину демократичну виховну систему. Особливо потрібна допомога куратора у взаємодії студентів із численними технікумівськими структурами і службами, які здійснюють навчальну й позанавчальну діяльність, в організації спеціальних заходів, особливо загальнотехнікумівського характеру.

Найважливішими напрямками діяльності кураторів є:

- адаптація першокурсників до нових умов навчання;
- допомога студентам у розв'язанні їхніх соціально-побутових проблем і організація дозвілля;
- допомога у формуванні в студентській групі атмосфери дружби, доброзичливості, згуртованості та взаємної підтримки, в усвідомленні причетності її до технікумівського співтовариства викладачів і співробітників, об'єднаних однією організаційною культурою, системою поглядів і цінностей.

Отже, найважливішим завданням удосконалення роботи куратора є допомога студентам в організації таких заходів, які дозволили б глибоко усвідомити, зрозуміти, відчутти і сприйняти традиції технікуму, його ціннісні орієнтації, ті стосунки і норми, які традиційно лежать в основі відносин і взаємодій у цьому навчальному закладі та за його межами (знайомство з

історією технікуму, участь у загальнотехнікумівських заходах, організація екскурсій і зустрічей з видатними особистостями тощо).

Удосконалення діяльності кураторів передбачає також цілеспрямовану роботу за такими напрямками:

- проведення з кураторами спеціальних тренінгів і семінарів, на яких вони одержують інформацію про вікові особливості студентів, про результати діагностики їхніх індивідуальних якостей та інтересів, про специфіку взаємодії зі старшими студентами, про нові методи та підходи у сфері консультування і підтримки студентів;
- організація в технікумі спеціальної діагностичної й консультативної служби для кураторів і викладачів з метою постійної підтримки і розв'язання складних професійних ситуацій;
- регулярне проведення кураторських нарад (методичних об'єднань кураторів) за участі адміністрації ВНЗ для окреслення та розв'язання загальних проблем;
- організація на базі технікуму міжвузівських конференцій з питань удосконалення роботи кураторів та обміну досвідом роботи в даній сфері;
- видання пам'ятки та методичних рекомендацій для допомоги кураторові з оновленою інформацією про особливості роботи зі студентами.

2. Положення про куратора академічної групи

2.1. Загальні положення

2.1.1. Основною організаційною одиницею освітнього процесу в Кіцманському технікумі Подільського державного аграрно-технічного університету є студентська академічна група, робота з якою є найважливішим напрямом у системі навчально-виховної діяльності закладу. Консультаційно-методичне керування роботою групи здійснює куратор.

2.1.2. У своїй діяльності куратор керується чинним законодавством України "Про вищу освіту", наказами Міністерства освіти і науки України, Статутом Кіцманського технікуму Подільського державного аграрно-технічного університету, рішеннями педагогічної ради КТ ПДАТУ, наказами та розпорядженнями директора КТ ПДАТУ, програмою виховання в КТ ПДАТУ, правилами внутрішнього розпорядку та цим Положенням.

2.1.3. Запровадження інституту керівників (кураторів) у практику навчально-виховної роботи провадиться з метою підвищення ефективності цієї роботи за рахунок покращання її організації, контролю, використання принципу індивідуального підходу, що враховує особистісні та вікові особливості кожного студента. Формування студентського колективу на початковому етапі є метою створення основи для його дальшої роботи на принципах самоврядування.

2.1.4. Куратор здійснює свою діяльність у взаємодії з роботою відділення, підрозділами навчального закладу та навчально-методичною роботою технікуму, а також зі студентською профспівковою організацією.

2.2. Призначення куратора та засади діяльності

2.2.1. Кваліфікаційною вимогою для призначення куратора є вища професійна освіта зі стажем роботи в КТ ПДАТУ на посаді викладача не менше від 1 року та особиста готовність до виховної роботи, високий рівень загальної культури та комунікабельність.

2.2.2. Кандидатура куратора навчальної групи обговорюється та затверджується на засіданні відділення (або циклової комісії), відповідне подання подається завідувачем відділення заступнику директора з виховної роботи не пізніше від 30 червня поточного навчального року.

2.2.3. Призначення кураторів груп здійснюється наказом директора на основі подання завідувачів відділеннями.

2.2.4. Куратор веде кожну групу протягом усіх років навчання, але перезатверджується на початку кожного навчального року загальним наказом директора про призначення кураторів груп.

2.2.5. Діяльність куратора фіксується в індивідуальному плані роботи викладача, поряд з його основним навчальним навантаженням, у розділі «Організаційна робота».

2.3. Організація роботи кураторів

2.3.1. Загальна координація діяльності кураторів у групах на факультетах провадиться завідувачами відділень та заступником директора з виховної роботи з урахуванням загального плану виховної роботи технікуму.

2.3.2. Планування та координація роботи кураторів на всіх відділеннях на загальнотехнікумівському рівні здійснюється завідувачами відділень та заступником директора з виховної роботи та іншими відповідальними особами, призначеними директором технікуму.

2.3.3. План роботи кураторів передбачає:

- систематичні зустрічі куратора з академічною групою для проведення годин спілкування з куратором та планових та позапланових заходів;
- перевірку та контроль за проживанням студентів у гуртожитках технікуму та на квартирах у приватному секторі;
- індивідуальну роботу із студентами, що вимагають посиленої уваги;
- роботу з батьками студентів;
- систематичні зустрічі куратора з викладачами, що ведуть заняття у цій академічній групі, для одержання інформації про успішність опанування професійних програм та дисциплінованість студентів;
- звіти куратора заслуховуються на засіданнях методичного об'єднання кураторів груп.

2.3.4. У розкладі занять передбачаються години спілкування з куратором (щопонеділка).

2.4. Основні завдання роботи куратора

2.4.1. Головним завданням у діяльності куратора є реалізація на рівні академічної студентської групи комплексного процесу виховання у таких напрямках:

- ставлення до суспільства (громадянське виховання, орієнтоване на формування суспільних якостей особистості – громадянської самосвідомості, поваги до закону, суспільної активності, відповідальності, професійної етики);
- громадські відносини (виховання людяності як із громадянсько-правової, так і з моральної позиції - поваги до прав і свобод особистості, релігійної та етнічної толерантності, гуманності, порядності);
- ставлення до культури (виховання поваги до культурних цінностей та досягнень людства, виховання духовності);
- ставлення до професії (опанування професійної етики, розуміння суспільної місії своєї професії, формування відповідальності за рівень своїх професійних знань та якість праці);
- особисті стосунки (сімейне, екологічне виховання, пропаганда здорового способу життя).

2.5. Обов'язки куратора

2.5.1. Знайомити студентів з організацією навчального процесу, Статутом технікуму, правилами внутрішнього розпорядку, правилами проживання в гуртожитку, розпорядженнями завідувачів відділеннями, наказами директора технікуму.

2.5.2. Сприяти адаптації студентів I курсу до нової системи навчання, паралельно ознайомлювати їх із правами та обов'язками відповідно до законодавства України про освіту, знайомити з історією, традиціями та сучасною організаційною структурою технікуму.

2.5.3. Формувати в групі згуртований студентський колектив; створювати в ньому атмосферу доброзичливості, взаємодопомоги, відповідальності.

2.5.4. Допомогати у формуванні активу групи, котрий надалі буде самостійно координувати діяльність академічної групи.

2.5.5. Надавати допомогу активу академічної групи в організаційній роботі, сприяти залученню студентів до науково-дослідної роботи та розвитку різних форм студентського самоврядування.

2.5.6. Постійно організовувати і провадити моніторинг якості навчання та дисципліни студентів.

2.5.7. Підтримувати зв'язки з викладачами, які провадять заняття в групі.

2.5.8. Систематично звітувати про підсумки якості навчання і дисципліну студентів завідувачу відділенням.

2.5.9. Негайно інформувати завідувача відділенням про факти порушення студентами навчальних обов'язків.

2.5.10. Брати безпосередню участь у службових розслідуваннях за фактами порушення дисципліни в академічній групі.

2.5.10. Інформувати у разі необхідності батьків та керівників підприємств, установ, організацій, які сплачують за навчання, про якість навчання та дисципліну (поведінку) студента.

2.5.11. Виховувати у студентів дбайливе ставлення до навчально-матеріальної бази технікуму.

2.5.12. Проводити індивідуально-консультативну роботу групи, враховуючи індивідуальні особливості кожного студента, його сімейно-побутові умови, звертати увагу на погляди та інтереси студентів, виявляти їхні здібності, залучати до участі у громадському житті технікуму, культурно-масових та спортивно-оздоровчих заходах.

2.5.13. Будувати роботу куратора на індивідуальному (особистісно-орієнтованому) підході до студентів, на обізнаності у сфері їхніх інтересів, схильностей, побуту тощо та надавати консультативну допомогу в розв'язанні життєвих проблем.

2.5.15. Своєчасно надавати звітні документи для поточного контролю проведеної роботи керівництву відділенням та заступнику з виховної роботи..

2.6. Права куратора

2.6.1. Вносити пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховної роботи зі студентами, організації їхнього дозвілля та побуту.

2.6.2. Одержувати необхідну для ефективної роботи куратора інформацію на відділеннях та у профспілковій організації студентів технікуму.

2.6.3. Брати участь у роботі технікумівських підрозділів під час обговорення питань, що стосуються групи або окремих її студентів.

2.6.4. Підтримувати контакти з батьками або родичами студентів.

2.6.5. Відвідувати лекції та семінарські заняття, бути присутнім на замінах та іспитах у своїй групі.

2.6.6. Брати участь у всіх заходах, що проводяться в групі, у роботі профспілкової організації студентів технікуму, вносити пропозиції щодо поліпшення роботи цих органів.

2.6.7. Подавати рекомендації до адміністрації технікуму щодо заохочення і підтримки кращих студентів.

2.6.8. Брати участь у поселенні студентів у гуртожитки та здійснювати перевірку житлово-побутових умов проживання студентів у гуртожитках та на квартирах у приватному секторі.

3. Загальні рекомендації до планування та організації роботи куратора

3.1. Основні завдання організаційно-виховної роботи куратора

Сучасний період розвитку суспільства в нашій державі відкриває широкі можливості для оновлення змісту освіти, що дає змогу формувати духовно багату генерацію. Це обумовлює новий підхід до виховання студентської молоді. Виникла соціальна потреба у формуванні творчої особистості майбутнього спеціаліста, який зміг би розв'язувати як щоденні, так і масштабні завдання, що забезпечують не просто виживання, а прогрес нації. Ефективність формування творчої особистості, безперечно, підвищується, якщо забезпечуються: а) використання педагогіки народознавства; б) засвоєння студентами знань про Батьківщину, народ, його культуру і спосіб життя, умінь та навичок у їх практичному застосуванні; в) співпраця викладачів і студентів у виборі різних форм і видів діяльності; г) організація активно-творчої патріотичної діяльності студентів у позааудиторний час.

Одним з основних завдань системи виховної роботи в академічній групі студентів є планування, яке являє собою розробку системи заходів, спрямованих на реалізацію мети, завдань національного, громадянського та патріотичного виховання студентської молоді. Процес організаційно-виховної роботи у вищих навчальних закладах України не може бути стихійним, він передбачає співпрацю, співдружність викладача-наставника і студентів. Робота наставника академічної групи студентів обов'язково повинна мати плановий характер.

Приблизну схему заходів організаційно-виховної роботи куратора академічної групи студентів можна подати в такому вигляді:

- знайомство з групою студентів (зустрічі, індивідуальні бесіди, групові збори);
- відвідування гуртожитків (не менше від одного разу на місяць), наявність розгорнутого списку студентів групи із зазначенням прізвища, імені та по батькові, прізвищ батьків та їхніх адрес, телефонів, номерів кімнат студентів тощо;
- обговорення питань успішності й дисципліни (забезпечення навчальними посібниками, іншою літературою; організація консультацій; аналіз роботи в бібліотеці, взаємовідносини з викладачами та ін.);
- індивідуальна робота;
- зустрічі з цікавими і видатними людьми рідного краю, ветеранами Великої Вітчизняної війни та праці;
- екскурсійна робота, культпоходи в театри, відвідування художніх та інших виставок тощо;
- участь у спортивних змаганнях у технікумі та за його межами;
- участь у загальнотехнікумівських заходах, художній самодіяльності;

- планування, організація і проведення позааудиторної виховної роботи зі студентами;
- складання письмових звітів про організаційно-виховну роботу зі студентами академічної групи за навчальний рік (подавати звіти заступникові директора з виховної роботи).

План виховної роботи, який органічно поєднує процес навчання й виховання, складається наставником академічної групи за участі групи, активу, кожного студента на навчальний рік за календарним принципом. (Зразки приблизного плану роботи куратора див. у додатках.)

Складність процесу становлення колективу академічної групи має об'єктивні причини, головна з яких – переважно індивідуальний характер основних видів діяльності студента. Тож необхідно, щоб члени групи були поставлені в такі умови, які б стимулювали формування психологічної і поведінкової єдності групи, щоб саме організація життєдіяльності об'єктивно ставила її членів у відносини відповідальної залежності.

Великі можливості в цьому плані закладені в ідеї змагання, яке є не тільки засобом розвитку творчої ініціативи й активності особистості, засобом залучення до управління справами колективу академічної групи, виховання високих моральних якостей, але й дійовим засобом зміцнення відносин співпраці, взаємодопомоги, дисципліни та організованості. У КТ ПДАТУ, як і в інших навчальних закладах освіти України, приділяється увага організації та розвитку змагання студентів, причому центр цієї роботи переноситься в академічну групу. Проводяться огляди-конкурси «Студент року», «Куратор року» та ін. При цьому на перший план висувається якість знань студентів, формування дієздатного колективу групи. (Положення про кращу академічну групу студентів див. у додатках.)

Особливу увагу у виховній роботі треба звернути на роботу кураторів на І курсі. Аналіз розмаїття проблем, з якими звертаються студенти першого курсу дозволив виділити серед них кілька найтипівіших:

Перша – це подолання стресового стану, пов'язаного з пристосуванням до нових умов навчання. (30 % першокурсників).

Друга проблема – подолання труднощів спілкування та взаємодії з одногрупниками, які виникають під час навчальної діяльності. (20 %). До цього контингенту належать сором'язливі інтроверти, невпевнені в собі юнаки та дівчата. Проблема особливо загострюється після невдалої спроби встановити контакт з одногрупниками. Ситуацію невдалого контакту особливо гостро переживають вразливі студенти із сенситивними та психастенічними рисами характеру. Адже для кожного є дуже важливим відчуття підтримки групи у перші дні перебування у ВНЗ, зустріти однодумців, приєднатись до тих, хто почувається впевнено у новій ситуації, стати єдиним цілим з усіма членами групи.

Третя — проблема самотності (40 % першокурсників). Ця проблема — найсуттєвіша серед тих, що виникали у студентів-першокурсників.

Приїжджі студенти відчувають внутрішню порожнечу, дискомфорт, відчуженість. Вони сумують за батьківським домом, замикаються у власному

мікросвіті. Крім цього, приїжджі хлопці й дівчата відчують себе покинутими напризволяще, усі їхні думки — про те, щоб швидше поїхати додому, зустрітися з родиною, а це заважає їм зосередитись на навчанні. Деяким з них важко правильно організувати свій день, вони не готові відчувати й нести самостійно ту відповідальність, яка з'явилась. Адже тепер вони самі керують своєю долею та власними вчинками.

3.2. Роль психолога у підвищенні ефективності виховної роботи

Допомогу кураторам у розв'язанні подібних проблем може надати психолог.

Створення психологічної служби відповідає загальносвітовій тенденції гуманізації освіти, сприяє впровадженню особистісно-орієнтованого підходу в навчально-виховний процес.

Завданнями психолога є:

1. Підвищення психологічної культури всіх учасників навчального процесу, гуманізація їхніх взаємин.

2. Підвищення ефективності навчально-виховного процесу через психологічну адаптацію студентів, оптимізацію міжособистісних стосунків та сприяння розвитку особистісного та інтелектуального потенціалу студентів.

3. Психологічна підготовка студентів до професійної діяльності, формування професійних якостей майбутнього фахівця.

4. Сприяння формуванню у студентів здібностей до професійного, особистісного, соціального самовизначення, що забезпечує можливість свідомого та відповідального ставлення до власного життя.

5. Дослідження проблеми психічного здоров'я студентів, пропагування здорового способу життя, визначення психогенних факторів, організація профілактичних заходів.

6. Надання психологічної допомоги працівникам КТ ПДАТУ з питань життєдіяльності та міжособистісних стосунків.

Психолог може запропонувати основні напрямки роботи з кураторами студентських груп, яка орієнтується на розширення професійної сфери викладача, урізноманітнення взаємодії «викладач – студент», зміну позиції викладача-куратора з традиційної авторитарно-педагогічної на позицію викладача-консультанта, що відповідає принципу педагогіки співробітництва.

Основною формою роботи передбачається обмін досвідом професіоналів за типом діяльності професійної спілки з періодичністю зустрічей 1-2 рази на місяць, кількісним складом 10-12-15 учасників та ведучим – психологом.

Активні методи взаємодії (аналіз випадків, дискусія, мозковий штурм, рольова гра) мають бути збалансовані з «умовно-пасивними» - міні-лекція, розповідь, спостереження, самоаналіз.

Орієнтовним змістом роботи ми визначаємо такі питання:

1. Позиція консультанта та особистісна позиція.
2. Індивідуальні особливості студента.
3. Група, типологія групи.

4. Інформаційна база консультанта.
5. Професійне консультування, майбутня професія.
6. Міні-лекції для колег з питань нової літератури, проблем тощо.

Робота з кураторами може передбачати організацію постійно діючого психологічного тренінгу.

Зразки анкетування та програми вивчення студентської групи.

Приблизна тематика для бесід і виховних годин

Для оперативного збирання інформації доцільніше використовувати метод анкетування.

Анкета 1

1. Прізвище.
2. Ім'я.
3. По батькові.
4. Рік, місяць, число народження.
5. Сімейний стан, склад родини.
6. Ім'я, по батькові батьків, їхнє місце роботи.
7. Які пільги маєте?
8. Адреса батьків.
9. Домашній телефон.
10. Медична група за станом здоров'я (основна, спецгрупа).

Анкета 2

1. Прізвище.
2. Ім'я.
3. По батькові.
4. Які громадські обов'язки виконували в школі?
5. В яких олімпіадах брали участь?
6. Яким спортом займалися?
7. Як ви оцінюєте власні організаторські здібності? (Добре, не дуже добре, задовільно, практично не маю досвіду, незадовільно.)

Куратору слід ознайомити студентів зі структурою технікуму, правами та обов'язками студентів, правилами користування бібліотекою, правилами проживання в гуртожитку, умовами навчання.

Одну з перших кураторських годин слід присвятити особливостям поточного та підсумкового контролю навчальної діяльності студентів, формуванню культури навчальної праці студента, особливостям підготовки до екзаменаційної сесії.

Пропонуємо перелік питань для обговорення із студентами.

Особливості організації навчального процесу

1. Форми та методи навчальних занять.
2. Вимоги до поведінки студентів під час навчальних занять.
3. Особливості підготовки студентів до навчальних занять різного типу.

Особливості підготовки студентів до екзаменаційної сесії

1. Правила допуску студентів до сесії.
2. Правила проведення іспиту.

3. Проблема своєчасності та відповідності записів у екзаменаційні відомості та залікові книжки.
4. Умова перескладання іспиту.
5. Підстави нарахування стипендії студентам, які успішно склали сесію.

Як працювати над життєвим планом?

1. Технологія пошуку мети.
2. Необхідність організованості та дисципліни.
3. Уміння приймати рішення.

Як можна зробити час перебування у ВНЗ максимально корисним?

1. Особливості планування діяльності.
2. Для чого потрібно навчатися?
3. Що таке саморозвиток та самовдосконалення?

Що таке саморозвиток?

1. Уміння відповідати за свої вчинки.
2. Набування досвіду.
3. Кризові ситуації і їх розв'язання.
4. Розширення світогляду.

Як користуватися своєю свободою?

1. Складання індивідуального розкладу на день, на тиждень.
2. Основи самоконтролю.
3. Уміння відпочивати.

Велике значення мають виховні години, особливо на перших курсах навчання, які мають сприяти розвитку студентів, їхній самореалізації. Серед методів проведення виховних годин — бесіди, розповіді, дискусії, екскурсії, ділові ігри.

Слід звернути увагу куратора на так звані профілактичні бесіди. Наведемо кілька прикладів.

Рання діагностика наркоманії та токсикоманії

1. Як можна визначити, що хтось почав вживати наркотичні речовини?
2. Класифікація тривожних симптомів від куріння коноплі, вживання ХТС (екстазі), вживання транквілізаторів, інгалянтів, галюциногенів тощо.

Проблема вживання алкоголю в наші дні

1. Вживання чи зловживання.
2. Ризики вживання алкоголю.
3. Культура вживання алкоголю.

Досить цікавою для куратора є методика залучення самих студентів до проведення виховних годин. Це відбувається так. Студентська група

поділяється на кілька мікрогруп. Спочатку куратор може доручити підготовку спільних заходів кожній мікрогрупі окремо, а потім може запропонувати студентам готувати той матеріал, який, на їхню думку, викличе найбільший інтерес у присутніх. Цінність даної методики полягає в тому, що підвищується активність студентів, формується комунікативні та організаторські вміння. У роботі куратора існує проблема вибору тематики виховних годин. Вікова різниця, яка об'єктивно наявна між куратором та студентами, призводить до деяких непорозумінь, тому цю проблему можна розв'язати за допомогою мозкового штурму. У результаті куратор дістає велику кількість цікавих ідей та пропозицій, що підтверджує прагнення студентів до співпраці з куратором.

Слід назвати ще один досить важливий функціональний обов'язок куратора – це вивчення та дослідження процесу поведінки та діяльності як окремих студентів, так і академічної групи в цілому. Дослідження мають тривати протягом усього навчання і бути спрямовані на розв'язання конкретних виховних завдань.

Методи вивчення особистості студента та академічних груп поділяються залежно:

1) від характеру участі студентів в їх проведенні — на пасивні (спостереження, кількісний і якісний аналіз продуктів діяльності) та активні (анкетування, тестування, соціометричні вимірювання);

2) від часу проведення — на одномоментні (анкетування, тестування) та тривалі (цілеспрямоване спостереження);

3) за сутністю — на неекспериментальні (спостереження, анкетування, бесіда тощо), діагностичні (тести, шкалування), експериментальні.

Для об'єктивності анкетування бажано провадити його анонімно.

Пропонуємо приклади програм вивчення особистості студента та академічної групи в цілому.

Програма вивчення студентської групи

Склад студентської групи. Віковий склад. Співвідношення між особами різної статі, між міським та сільським складом студентської групи.

Рівень розвитку групи. Лідери в групі, їхній вплив на життєдіяльність групи. Угруповання в студентській групі. Актив групи, його вплив на життя групи. Традиції групи. Стиль взаємин у групі. Культура взаємин між студентами. Причини особистих та групових антипатій.

Пізнавальний рівень студентів, рівень їхньої освітньої підготовки. Успішність та працездатність студентів. Система навчальної роботи в групі. Способи взаємодопомоги. Спрямованість групи на навчання. Коло інтересів групи. Рівень відповідальності та навчальної дисципліни студентів.

Рівень морально-духовного розвитку групи. Рівень загальної культури студентів. Особливості вияву почуттів та особистих реакцій студентів.

Рівень фізичного розвитку студентів. Загальний стан здоров'я. Кількість студентів, які мають відхилення від норми. Ставлення до спорту. Спосіб життя. Потреби у фізичному розвитку.

Рівень трудового виховання студентів. Ставлення студентів до праці та громадської діяльності. Сформованість умінь та навичок студентів у сфері

трудової, навчальної діяльності. Професійна спрямованість студентів. Організаційні вміння. Уміння планувати та контролювати свою діяльність.

Рівень естетичного виховання та розвитку творчих здібностей. Сформованість почуття прекрасного, естетичних смаків, здатність керуватися ними в повсякденній діяльності. Розвиток творчих здібностей студентів. Коло творчих інтересів. Досвід творчої діяльності.

Наявні негаразди в студентській групі та способи їх подолання.

Програма вивчення особистості студента і складання його характеристики

1. Демографічні відомості. Прізвище, ім'я, по батькові студента, рік народження, число та місяць. Прізвище, ім'я та по батькові матері та батька, їхні професії, місце роботи, посада, домашня адреса, телефон.

2. Умови розвитку та виховання в родині. Склад родини, матеріально-побутові умови, вплив батьків на виховання та навчання студента.

3. Рівень фізичного розвитку. Стан здоров'я, володіння санітарно-гігієнічними навичками, спосіб життя, спортивні інтереси.

4. Моральні якості. Загальний рівень морального розвитку, знання морально-етичних норм і правил, поведінка, соціально-моральний статус у групі, рівень та особливості спілкування в групі, рівень правової культури, законотворчості, здатність до самооцінки, особливості вияву дисциплінованості, відповідальності, совісті, соціальної зрілості й активності, милосердя.

5. Розумовий розвиток. Загальний розумовий розвиток, рівень інтелекту, потенційні розумові можливості, інтереси, нахили, ставлення до знань, навчання, сформованість пізнавальних мотивів, рівень володіння методами самоосвіти, успішність, її адекватність розумовим можливостям.

6. Трудове виховання. Сформованість ставлення до праці різних видів, мотиви трудової діяльності, уміння та навички праці із самообслуговування, культура праці, рівень і стійкість професійної орієнтації.

7. Естетична вихованість. Сформованість естетичних смаків, творчі здібності.

8. Компоненти психічного розвитку. Розвиток уваги, культури мови, почуттів, особливості пам'яті та мислення, волі, виявів характеру. Темперамент.

9. Висновки. Позитивні якості особистості, недоліки та складності, шляхи подолання.

Досить важливою ланкою в роботі куратора є планування виховної роботи.

Приблизна тематика проведення зібрань і дискусій студентів академічної групи

Однією із форм організаційно-виховної роботи наставника в академічній групі студентів є підготовка й проведення тематичних зібрань і диспутів. Ось деякі теми і проблемні питання до них:

Наша група - колектив

1. У своїй групі ви навчатиметесь п'ять років. Ці роки залишать найсвітліші спогади, якщо група - дружний, веселий колектив. Чи впевнені ви, що група не залишить вас у біді, завжди допоможе, протягне руку?

2. Чому деякі студенти ні з ким не дружать, уесь час наодинці, живуть осібно? Адже вони збіднюють собі життя, не приносять користі колективу групи. Як ви до них ставитесь?

3. Хто такий, на вашу думку, друг? Хто такий товариш? Чи дружать студенти в групі? Як група розцінює цю дружбу? Кого ви вважаєте справжнім товаришем?

4. Студент дорожить колективом лише тоді, коли він учасник усього доброго, що робить колектив. Чи всі беруть участь у справах групи?

5. Колектив у групі створюється і перевіряється лише за конкретними справами (навчання, суспільно-корисна праця, культурний відпочинок), а не розмовами. З чого слід розпочинати створення колективу у своїй групі?

6. Чи є у вашій групі протистояння "міських" і тих, хто мешкає в гуртожитку? Що ви особисто робите, щоб об'єднати групу в дружний колектив?

Ми в майбутньому

Життя і навчання в університеті мають бути тісно пов'язані з майбутнім кожного. Хочете знати, якими ви будете завтра - дивіться, як ви працюєте сьогодні, що робите, аби стати кращими, більш корисними людям.

1. Як ви вчитесь? В університеті ви набуваєте знань, які вам будуть потрібні для роботи в ринкових умовах. Від того, що ви візьмете сьогодні, залежить, якими ви будете завтра. Чи мають рацію ті студенти, які вважають, що можна вчитися на "трійки" і стати висококваліфікованим спеціалістом?

2. Людина не може уявити себе в майбутньому, якщо в неї немає мети в житті. Чи можна жити, не думаючи про майбутнє?

3. Людина з вищою освітою - це висококультурна, всебічно розвинена людина. Чим ви цікавитесь, крім своєї майбутньої спеціальності? Як ви збагачуєте свій духовний світ? Яку основу для цього ви закладаєте сьогодні?

Учись любити і розуміти мистецтво

Немає людей, які нічим у житті не цікавляться. Один любить театр, другий - музику, третій провадить вільний час з цікавою книгою. Але є й такі, які витрачають своє дозвілля на гру в карти, розпивання спиртного й т. ін.

1. Як зробити духовний світ людини більш глибоким, культурно насиченим?

2. Що, на вашу думку, визначає духовний світ людини? Які ваші інтереси?

3. Ваше ставлення до літератури і мистецтва. Який вид мистецтва вам найбільш подобається?

4. Як ви розумієте класичну музику? Чи можна любити одночасно класичну й естрадну музику?

5. Чи любите ви образотворче мистецтво? Що ви знаєте про вітчизняних

і зарубіжних майстрів художньої творчості? Як ви ставитесь до абстрактного мистецтва?

6. Що ви читаете? Чи любите вірші? Ваша думка про сучасну літературу.

7. Що таке художній смак? Чим визначається добрий і поганий смак?

Посперечасмось про смаки

Як правило, люди без великих духовних запитів, які не мають достатнього культурного виховання, неохайні в побуті, їхні смаки однобокі, коло інтересів вузьке. Що таке естетичні смаки? Чи замислювалися ви над цим?

1. Чим визначаються добрі й погані смаки? Як ви вважаєте, смаки і поведінка людини віддзеркалюють її духовний світ?

2. Чи можна за смаками людини судити про її характер, внутрішній світ? Чи може добра людина мати поганий смак?

3. Добрий смак - вимогливий. Як ви це розумієте?

4. Чи впливає навколишнє середовище на виховання смаку?

Поговоримо про красу людську

Що ви розумієте під красою людини? Інколи під вродливою зовнішністю ми бачимо цинізм, лінощі, егоїзм, безпринципність. Як ви ставитесь до цього?

1. Що приваблює вас у людині і що може відштовхнути від неї оточення? Що значить бути культурним?

2. Чому ми інколи не вміємо відрізнити прекрасне від потворного в людині і як цього навчитись?

3. У чому велич і краса праці?

4. Чесність, сміливість, скромність, гуманність, працелюбність - хіба ці чесноти не роблять людину красивою? Хіба краса людини не втілена у красі її діяння?

5. Яку роль відіграє колектив (у даному разі ваша група) у вихованні духовно красивої людини?

6. Яка роль самоосвіти у вихованні культурної людини?

ПОЛОЖЕННЯ *про конкурс «Краща академічна група»*

1. Загальні положення

1.1. Конкурс на визначення найкращої академічної групи та присвоєння звання "Краща академічна група" проводиться в технікумі щороку.

1.2. Метою конкурсу академічних груп є систематична організаційно-виховна робота кураторів та керівництва відділеннями, стабільність зусиль кожного студента в якісному (відмінному) навчанні, дотриманні навчальної дисципліни, оволодінні основами майбутньої спеціальності, участі в науковій роботі, набутті ціннісних орієнтацій, соціального досвіду, духовності і культури поведінки, розвитку особистості, виробленні в собі організованості й послідовності у вирішенні поточних та перспективних завдань тощо.

1.3. Важливою метою конкурсу "Краща академічна група" є також залучення студентів до активної участі в громадській роботі технікуму (участь у роботі органів студентського самоврядування, у спортивних змаганнях, художній самодіяльності, профспілковій роботі, змаганнях та фестивалях КВК, української народної пісні, гумору й танцю, участь у проведенні "Днів студентів", "Талантів першокурсників", посвячення першокурсників до студентства та ін.).

1.4. Організаційно-методичне й фахове керування проведенням конкурсу на присвоєння звання "Краща академічна група" здійснюють заступники директора, завідувачі відділеннями, профспілковий актив, куратори академічних груп студентів КТ ПДАТУ.

2. Умови та порядок присвоєння звання "Краща академічна група"

2.1. Звання "Краща академічна група" присвоюється, підтверджується або не підтверджується наказами директора, рішеннями методичного об'єднання кураторів та педагогічної ради та комісії, до складу якої входять заступник директора з навчальної роботи, заступник директора з виховної роботи, заступник директора з практичного навчання та завідувачі відділеннями (далі Комісія).

2.2. Звання "Краща академічна група" присвоюється групам, які досягають високого рівня у навчально-виховному процесі, науковій, громадській роботі та інших напрямках студентського життя.

2.3. Подання на присвоєння звання "Краща академічна група" здійснюють завідувачі відділеннями на ім'я директора не пізніше 01 листопада поточного року. Завідувач відділенням аналізує стан діяльності академічних груп студентів та оцінює їх, визначають кращу академічну групу відділення. На кожному відділенні визначається одна група, яка бере участь у

конкурсі. На кожному відділенні визначається одна група, яка бере участь у конкурсі.

2.4. Завідувач відділенням разом із куратором групи, яка бере участь у конкурсі, готує документи: протокол з відповідною рекомендацією і розгорнуту довідку-характеристику на академічну групу студентів та подають на розгляд Комісії, порушуючи клопотання про присвоєння звання "Краща академічна група".

2.5. Усі підсумкові документи (клопотання відділень, протоколи засідання комісії та довідки-характеристики на академічні групи студентів) мають реєстраційний номер, дату і подаються заступнику директора з виховної роботи.

2.6. Присвоєння звання "Краща академічна група" з врученням "Диплому" проводиться наказом директора на підставі висновку комісії.

3. Критерії оцінки

3.1. Стан якості навчання, навчальної, виконавчої дисципліни, культури поведінки студентів академічної групи, наявність плану проведення організаційно-виховних заходів та його реалізація.

3.2. Участь студентів академічної групи у різних видах діяльності (навчально-пізнавальній, науково-дослідній, громадсько-корисній, трудовій, спортивно-оздоровчій тощо), клубах, гуртках за інтересами, в позааудиторних культурно-просвітницьких заходах, молодіжних заходах на загальнотехнікумівському, міському, державному, міжнародному рівнях.

3.3. Рівень вихованості студентів: активна національно-громадянська позиція, потреба в морально-культурній поведінці, дотримання здорового способу життя, гуманістична спрямованість, трудова, естетична, фізична вихованість, прагнення й уміння працювати над собою.

3.4. Стан виконання студентами академічної групи "Правил внутрішнього розпорядку в технікумі", правил проживання в гуртожитках, наказів директора та розпоряджень завідувачів відділеннями.

4. Форми морального та матеріального заохочення студентів "Кращої академічної групи"

4.1. Для студентських академічних груп, які за підсумками навчального року мають найкращі показники з усіх видів діяльності, деякими з форм морального та матеріального заохочення можуть бути:

- нагородження "Дипломом" академічної групи та занесення до "Похвальної книги технікуму" списку академічних груп студентів;
- рекомендація студентів-відмінників на одержання стипендій Президента України, Верховної Рада України, Обласної Ради та ін.;
- матеріальне заохочення старост кращих академічних груп, їх кураторів та інші заохочення.

5. Порядок підтвердження звання "Краща академічна група"

5.1. Академічна група студентів підтверджує звання "Краща академічна група студентів" у разі відповідності рівня академічної групи студентів вимогам цього "Положення".

5.2. У разі невідповідності рівня академічної групи студентів вимогам цього "Положення" за підсумками конкурсу група втрачає звання "Краща академічна група".